

Keuzehulp participatieproces 2.0

Deze keuzehulp is bedoeld als hulpmiddel voor het ontwerpen van een participatieproces in jouw opdracht. Wat hiervoor van belang is, is dat je scherppte krijgt in de context waarin je gaat werken. Dit instrument is bedoeld om jou vroegtijdig te prikkelen met relevante vragen en voorbeelden. Je staat stil bij vijf vragen over de opgave waar je voor staat, zoals project, initiatief, beleidsvraagstuk. Neem deze vragen bij voorkeur door je met jouw opdrachtgever, teamleden, projectgroep of collega.

Elk antwoord die je geeft, levert een puntenwaarde op. De punten op onderdelen uit deel I samen met de uitkomst van deel II geven een indicatie (richting) m.b.t. de aanpak van het participatieproces binnen jouw opdracht. Onthoud wel: het is een indicatie. Wij willen jou prikkelen met vragen zodat jij in jouw opdracht goede keuzes kunt maken. Kijk goed welk effect jouw antwoorden hebben op de uitkomst. Op deze manier heb jij een goede basis om participatie in jouw opdracht samen met jouw opdrachtgever te bespreken.

Deel I - Impact

Omvang

Deze vraag gaat alleen over de fysieke omvang.

Vertrek hier altijd vanuit de relatieve grootte ten opzichte van het gebied. In landelijk gebied is een initiatief van 100 m2 misschien zeer groot, waar dit in stedelijk gebied klein genoemd kan worden. Genuanceerd om niet in exacte vakjes te proberen.

Groot tot zeer groot omvang	Denk hierbij aan gebiedsontwikkelingen, zoals: – visie vorming, stadsbrede beleidsvraagstukken die een groot gebied (fysiek) raken, ...– realisatie van een nieuwe woonwijk of buurt;– grootschalige aanpassing van de infrastructuur;– het toevoegen/aanpassen van grootschalige maatschappelijke, recreatieve of commerciële voorzieningen;– realisatie van wijk/dorpsvoorzieningen voor de opwek van duurzame energie.	3 punten
Gemiddeld omvang	Denk hierbij aan gebiedsontwikkelingen van gemiddelde grootte in de buurt of wijk, zoals: – realisatie van een nieuwe woonstraat;– herinrichting van (belangrijke) wegen voor de wijk, dorp of buurt;– het toevoegen/aanpassen (functiewijziging) van een maatschappelijke, recreatieve of commerciële voorzieningen met een wijk-, dorps-, of buurtfunctie.	2 punten
Nauwelijks tot klein omvang	Ontwikkelingen waar weinig verandert in de openbare ruimte zoals: – kleinschalige aanpassingen aan wegen (zonder functiewijziging);– aanpassing of toevoeging van 1 à 2 woningen;– het kappen van een boom;– het realiseren van een aanbouw of inrit;– toevoegen van een aan huis gebonden beroep of bedrijf.	1 punt

Maatschappelijke impact

Ga na of het initiatief impact heeft op de sociale structuur en/of de voorzieningen in de wijk, dorp of buurt. Zitten er elementen aan het initiatief die bijdragen aan het algemeen belang en/of die van betekenis zijn voor de bewoners? Denk hierbij bijvoorbeeld aan de samenstelling van de woningvoorraad – sociale huur, vrije sector huur, koop. Maar ook aan de voorzieningen in een wijk, zoals sport, winkels, horeca, of een buurtcentrum.

Veel tot heel veel impact	Het initiatief heeft heel veel gevolgen voor de samenleving. Denk hierbij aan: – Het verdwijnen van de maatschappelijke functie van een buurt/dorpscentrum– Realisatie van een winkelcentrum;– Wijziging van sociale huur naar vrije sector of koop in meerdere straten in een gebied;– Andere maatschappelijke gevolgen op gemeentelijk-, gebieds- of dorpschaal.	3 punten
Behoorlijke impact	Behoorlijk veel anderen dan de initiatiefnemer zullen de gevolgen ervaren. Denk hierbij aan: – Een aantal sociale huurwoningen die plaatsmaken voor vrije sector huur of koop;– Realisatie of sloop van een klein sportveld of kleine speeltuin.	2 punten
Nauwelijks tot geen impact	Nauwelijks: mogelijk dat nog enkele anderen dan de initiatiefnemer gevolgen ervaart. Denk hierbij aan: – Splitsing van een enkele woning ten behoeve van studentenhuisvesting;– Andere maatschappelijke gevolgen op straatniveau.	1 punt

Gevoeligheid

Is het een onderwerp dat leeft in de wijk of waar onenigheid over is, of waar dit op basis van eerdere onderwerpen te verwachten valt? Heeft het initiatief of het onderwerp van het initiatief veel aandacht gekregen in de pers of op sociale media? Ligt er een bepaalde geschiedenis, of heeft de raad of het college zich hier eerder over uitgesproken?

Let hierbij ook op het type gebied waar het initiatief plaatsvindt, en hoe de organisatiegraad van dit gebied is. Hoogopgeleide inwoners trekken in het algemeen sneller aan de bel, maar als er in andere wijken niet eerder signalen zijn gekomen, betekent dit lang niet altijd dat het onderwerp niet gevoelig ligt. Om de gevoeligheid te bepalen kan het handig zijn te overleggen met de griffie, de contactpersoon binnen het gebiedsteam, en eventueel de portefeuillehouder. Of vraag de afdeling Communicatie een online monitor rapport voor je te maken over het sentiment op social media.

Zeer grote gevoeligheid	Het onderwerp heeft al geleid tot politieke en of maatschappelijke spanning in het gebied, of in andere gebieden waar vergelijkbare initiatieven waren. Denk hierbij aan: – ecologische gevolgen (vleermuizen, bomenkap, groenzones, etc);– plaatsen windmolens & zonneparken.	3 punten
Behoorlijk gevoelig onderwerp	Er is enige indicatie dat er politieke en/of maatschappelijke aandacht uitgaat naar het initiatief. Denk hierbij aan: – verkeersveiligheid (hard rijden, sluijverkeer);– geschiedenis in de wijk of dorp over het thema of aanverwant onderwerp.	2 punten
Nauwelijks tot niet gevoelig	Er is weinig tot geen indicatie dat het initiatief tot politieke en/of maatschappelijke spanning zal leiden.	1 punt

Hinder

Veroorzaakt de ontwikkeling permanente hinder voor de omgeving na de realisatie? Wie levert het initiatief winst of verlies op? Om hoeveel hinder en om hoeveel mensen gaat het?

Met de omgeving wordt hier niet de doelgroep van het initiatief bedoeld, maar de mensen en partijen die hierbuiten staan, en er eventueel hinder van ondervinden. Let er hierbij op dat 'hinder' niet per definitie objectief te meten valt, maar ook gaat over de perceptie van de mensen die hinder ervaren.

Bijvoorbeeld op de aspecten:

- Praktisch (toegang, verkeer, parkeerdruckte),
- Overlast (geluid, geur, trilling),
- Uitstraling (esthetisch),
- Uitzicht (aanzicht, schaduw),
- Groen (natuur, milieu),
- Principieel (zondag openstelling).

Veel tot heel veel hinder	Het initiatief gaat voor veel hinder voor de omgeving zorgen. Dit kan gaan om hinder op meerdere aspecten voor een grote groep mensen. Of om veel hinder op een enkel aspect. Denk hierbij aan: - het omleggen van een snelweg;- verdwijnen van een groot aantal parkeerplekken;- realisatie van nachthoreca in een woonwijk;- voorzieningen voor de grootschalige opwek van energie.	3 punten
Behoorlijk wat hinder	Er zal behoorlijk wat hinder ontstaan door het initiatief. Dit kan gaan om behoorlijk wat hinder, maar voor slechts een aantal personen, of behoorlijk wat hinder op een enkel aspect voor een grote groep. Denk hierbij aan: - realisatie van een beperkt aantal parkeerplekken;- plaatsen van een hoog gebouw dat schaduw werpt op direct aangelegen woningen.	2 punten
Nauwelijks tot geen hinder	Het initiatief zal in alle aspecten nauwelijks tot geen hinder veroorzaken.	1 punt

Deel II - Invloed en zeggenschap

Niet alleen de impact van een initiatief is van belang voor het ontwerpen van een goed participatieproces. Ook hoeveel zeggenschap deelnemers hebben is hierin een belangrijke factor.

In de gemeente Groningen gaan we uit van het vergroten van zeggenschap van inwoners over hun leefomgeving. Redenen om de zeggenschap te beperken zijn verbonden aan hoeveel ruimte er is voor wijzigingen in het initiatief. Deze ruimte kan beperkt zijn bijvoorbeeld door landelijke wet- en regelgeving, een eerder politiek besluit, financiële overwegingen, bestuurlijke wensen of lokaal beleid.

Veel	Het fundamentele deel van het initiatief dat het meest van invloed is op hoe het door de omgeving wordt ervaren, kan nog gewijzigd worden. Zoals de locatie, omvang of het type initiatief.	A
Enigszins	Een aantal belangrijke onderdelen van het plan staan vast, maar op andere onderdelen is nog veel ruimte voor wijzigingen. Bijvoorbeeld over de manier van uitvoeren, of andere onderdelen die wezenlijk van invloed zijn op hoe het initiatief wordt ervaren.	B
Weinig tot geen	Er is geen of bijna geen ruimte voor wijzigingen in het initiatief op de onderdelen die er voor de omgeving toe doen, zoals bijvoorbeeld locatie, omvang of type initiatief. Er is mogelijk nog enige ruimte voor wijzigingen op kleinere onderdelen in het plan.	C

Deel III - Resultaten en advies

Tel nu het aantal behaalde punten bij elkaar op. In de tabel hieronder ga je naar jouw score. Daar vind je een indicatie van de impact die jouw initiatief zal hebben. Zet hierachter de letter die hoort bij je antwoord op de laatste vraag over invloed en zeggenschap. Dit is je uitslag. Op basis hiervan ontwerp je het participatieproces. Hieronder vind je een kort overzicht van de stappen die je moet zetten en de hulpbronnen die je kunt raadplegen.

Deel I - puntenscore	Participatielevel
10-12 punten	3
5-9 punten	2
3-4 punten	1

+

Deel II - Invloed en zeggenschap

=

Deel III – Resultaten en advies

	Ruimte voor invloed en zeggenschap			
	A - veel	B - enigszins	C – weinig tot geen	
Participatielevel	Level 3 – zeer veel impact Zet uitgebreid in op participatie, en stel in de eerste fase van het initiatief een participatieplan op. Overleg hiervoor met (...) Agendeer het participatieproces op een PSU en vul de uitkomsten hiervan aan met een factor P-analyse. Houd rekening met een lange doorlooptijd en veel benodigde inzet. Schaal op naar je programmamanager en overleg met de portefeuillehouder. Inzet en doorlooptijd: 2.000-5.000 manuren (*); doorlooptijd 6-12 maanden of langer	Er is nog heel veel ruimte voor wijzigingen in het initiatief. Hier past een proces bij waarin participanten veel zeggenschap krijgen. Denk hierbij aan meebeslissen (zoals een referendum) en/of co-creatie (samen ontwerpen).	Er is nog enige ruimte voor wijzigingen op fundamentele onderdelen binnen het initiatief. Beargumenteer zorgvuldig hoeveel zeggenschap participanten hebben en op welke onderdelen. Onduidelijkheid hierover is een risico bij initiatieven in deze categorie. Hier past een proces bij met veel zeggenschap over de onderdelen die nog gewijzigd kunnen worden. Denk hierbij aan co-creatie of adviseren.	Er is weinig tot geen ruimte voor wijzigingen in het initiatief. Initiatieven die in deze categorie vallen hebben het grootste risico op maatschappelijke onrust. Zorg dat je heel veel aandacht besteed aan transparante, tijdige en complete informatie. Inventariseer eventuele zorgen en ga na of deze weggenomen kunnen worden. Blijf de omgeving tijdens de uitvoering goed monitoren.
	Level 2 – veel impact Voor alle initiatieven met veel impact organiseer je een participatieproces en stel je in de eerste fase van het initiatief een participatieplan op. Overleg hiervoor met (.....) Betrek een factor-P analyse bij je participatieplan en benoem in het plan helder de kaders en randvoorwaarden. Betrek indien mogelijk de omgeving bij het vormgeven van het proces (het 'hoe'). Schaal op naar je programmamanager en overleg of het onderwerp voorgelegd moet worden aan de portefeuillehouder. Inzet en doorlooptijd: 500-2.000 manuren (*); 3-6 maanden	Er is nog heel veel ruimte voor wijzigingen in het initiatief. Hier past een proces bij waarin participanten veel zeggenschap krijgen. Denk hierbij aan meebeslissen en/of co-creatie (samen ontwerpen).	Er is nog enige ruimte voor wijzigingen op fundamentele onderdelen binnen het initiatief. Wees heel helder over welke onderdelen dit zijn, en welke niet. Hier past een proces bij met veel zeggenschap over de onderdelen die nog gewijzigd kunnen worden. Denk hierbij aan co-creatie of adviseren.	Er is weinig tot geen ruimte voor wijzigingen in het initiatief. Dit is een risico bij initiatieven met veel impact. Besteed veel aandacht aan juiste en tijdige informatie Ga na wie er bij jouw initiatief betrokken moeten zijn en informeer hen erover. Inventariseer eventuele zorgen en ga na of deze weggenomen kunnen worden. Blijf de omgeving tijdens de uitvoering goed monitoren.
	Level 1 – weinig tot geen impact Je initiatief zal waarschijnlijk weinig tot geen impact hebben. Beperk je inzet op participatie. Je hoeft geen participatieplan te schrijven. Hulpmiddelen: overleg eventueel met je communicatieadviseur Inzet en doorlooptijd: 100-500 manuren (*); 2-3 maanden	Ga na wie er bij jouw initiatief betrokken moeten zijn en informeer hen erover. Inventariseer eventuele zorgen en ga na of deze weggenomen kunnen worden. Blijf de omgeving tijdens de uitvoering goed monitoren.		

(*) Totaal aantal uren dat de organisatie besteedt: overleguren, logistieke uren, voorbereiding en productie van middelen, offertes aanvragen en beoordelen, uitvoering participatieactiviteiten, verwerken en duiden opbrengsten, etc. etc.